

John Irving

Mysterieavenyen

*Oversatt fra engelsk av
Halvor Kristiansen*



GYLDENDAL

Originaltittel: *Avenue of Mysteries*

Copyright © Garp Enterprises Ltd 2015
Norsk utgave © Gyldendal Norsk Forlag AS 2016

www.gyldendal.no

Første gang utgitt av Simon & Schuster 2015

Printed in Lithuania
Trykk/innbinding: UAB PRINT-IT
Sats: Type-it AS, Trondheim 2015
Papir: 70 g Holmen Book Cream 1,6
Boken er satt med Minion 10,5/12 pkt.

Oversetter Halvor Kristiansen er medlem av Norsk Oversetterforening

ISBN 978-82-05-48741-3
ISBN 978-82-525-8613-8 (Bokklubben)

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.
Se www.gyldendal.no/miljo

Til Martin Bell og
Mary Ellen Mark.
La oss fullføre sammen
det vi påbegynte sammen.

Også til Minnie Domingo og
Rick Dancel, og deres
datter Nicole Dancel,
fordi de viste meg Filippinene.

Og til min sønn Everett,
min tolk og oversetter,
og til Karina Juárez,
guiden vår i Oaxaca
– dos abrazos muy fuertes.

Reisens mål er elskovsmøtet.

WILLIAM SHAKESPEARE, *Helligtrekongersaften*

Innhold

1.	Bortkomne barn	11
2.	Maria-monsteret	28
3.	Mor og datter	42
4.	Det knuste sidespeilet	50
5.	Bøyer ikke av for noen vind	62
6.	Sex og tro	74
7.	To jomfruer	88
8.	To kondomer	102
9.	I tilfelle du skulle lure	119
10.	Ingen middelvei	134
11.	Spontan blødning	144
12.	Zaragoza Street	157
13.	Nå og til evig tid	172
14.	Nada	193
15.	Nesen	212
16.	Kongen av beistene	232
17.	Nyttårsaften på Encantador	257
18.	Begjæret vet hvordan	278
19.	Vidundergutt	291
20.	Casa Vargas	311
21.	Mister skal svømme	334
22.	Mañana	356
23.	Verken animalsk, vegetabilsk eller mineralsk	375
24.	Stakkars Leslie	389
25.	Akt 5, scene 3	400
26.	Spredningen	421
27.	En nese for en nese	440
28.	De gule øynene som trengte seg sammen	459
29.	Enkeltbillett	474
30.	Dryssingen	486
31.	Adrenalin	502
32.	Ikke Manilabukten	519

Bortkomne barn

Iblant gjorde Juan Diego et poeng av å si: «Jeg er meksikaner – jeg er født i Mexico, jeg vokste opp der.» I det siste hadde han hatt for vane å si: «Jeg er amerikaner – jeg har bodd i USA i førti år.» For å ta brodden av spørsmålet om nasjonalitet, likte Juan Diego å si: «Jeg er fra Midtvesten – faktisk er jeg fra Iowa.»

Han sa aldri at han var meksikansk-amerikaner. Juan Diego anså det for å være en utidig merkelapp, og han mislikte den, ja, men det var ikke bare derfor han aldri sa det. Juan Diego mente at folk bestandig søkte likhetstrekk med den meksikansk-amerikanske erfaringen, men han fant ingen fellesnevner i sin egen erfaring; sant å si lette han ikke etter den.

Det Juan Diego sa, var at han hadde levd to liv – to separate og klart forskjellige liv. Den meksikanske erfaringen var det første livet, barndommen og begynnelsen av tenårene. Etter at han forlot Mexico – han hadde aldri dratt tilbake – hadde han levd sitt andre liv, erfaringen fra Amerika eller Midtvesten. (Eller sa han også at det relativt sett ikke hadde skjedd så veldig mye i det andre livet hans?)

Det Juan Diego alltid fremholdt, var at han i egne øyne – åpenbart i minnene, men også i drømmene – levde og gjenopplevde de to livene langs «parallele spor».

En nær venn av Juan Diego – hun var dessuten legen hans – ertet ham for de såkalte parallelle sporene. Hun sa at han enten var barnet fra Mexico eller den voksne fra Iowa hele tiden. Juan Diego kunne være kranglevoren av seg, men han var enig med henne i det.

Før betablokkerne begynte å forstyrre drømmene til Juan Diego, fortalte han legevennen sin at han pleide å våkne av «det mildeste» av de tilbakevendende marerittene. Marerittene han tenkte på, var egentlig en erindring fra den morgenen som hadde preget ham i så stor grad, morgenen da han ble krøpling. Egentlig var det bare begynnelsen av marerittet som var *mildt*, og bakgrunnen for episoden var noe som skjedde i Oaxaca i Mexico – i nærheten av byens søppelfylling, i 1970 – da Juan Diego var fjorten år.

I Oaxaca var han det de kalte et søppelbarn (un niño de la basura); han bodde i et skur i Guerrero, et slumstrøk for familiene som jobbet på søppelfyllingen (el basurero). I 1970 bodde det bare ti familier i Guerrero. På den tiden var det cirka 100 000 innbyggere i Oaxaca by; mange av dem visste ikke at søppelbarna gjorde mesteparten av plukkingen og sorteringen på søppelfyllingen. Barna hadde jobben med å sortere glass, aluminium og kobber.

Folk som visste hva søppelbarna gjorde, kalte dem «los pepenadores» – renovasjonsarbeiderne. Dette var det Juan Diego var som fjortenåring; et søppelbarn og en renovasjonsarbeider. Men gutten var også en leser; det gikk rykter om at un niño de la basura hadde lært seg å lese på egen hånd. Søppelbarn var vanligvis ingen store lesehester, og unge lesere uansett opprinnelse eller bakgrunn er sjelden selvlærte. Det var slik ryktet begynte å gå, og slik jesuittene, som prioriterer utdanning så høyt, fikk høre om gutten fra Guerrero. De to gamle jesuittprestene i Jesu selskaps tempel omtalte Juan Diego som «søppelleseren».

«Noen burde gi søppelleseren en god bok eller to – gudene vet hva han finner av lesestoff på basureroen!» sa enten pater Alfonso eller pater Octavio. Hver gang en av de to gamle prestene sa at «noen burde» gjøre noe, var det alltid broder Pepe som gjorde det. Og Pepe var en ordentlig lesehest.

For det første hadde broder Pepe bil, og siden han kom fra Mexico by, var det relativt enkelt for ham å finne frem i Oaxaca. Pepe var lærer på jesuittskolen; det hadde lenge vært en vellykket skole – alle visste at Jesu selskap var flinke til å drive skoler. På den annen side var barnehjemmet til jesuittene relativt nytt (det var

et tidligere kloster som var blitt ombygget til barnehjem for bare ti år siden), og ikke alle var like fornøyd med navnet på barnehjemmet – noen mente at Hogar de los Niños Perdidos var for langt og hørtet litt strengt ut.

Men broder Pepe hadde lagt sin sjel i både skolen og barnehjemmet; de sarte sjelene som mislikte *lyden* av Hjem for bortkomne barn, måtte etter hvert innrømme at jesuittenes barnehjem faktisk var et ganske godt barnehjem. Dessuten hadde alle forkortet navnet allerede – Bortkomne barn, ble det kalt. En av nonnene som tok hånd om barna var mer plump når det gjaldt dette; i rettferdighetens navn skal det sies at søster Gloria må ha siktet til et par uoppdragne barn, og ikke alle de foreldreløse barna, da hun iblant mumlet «los perdidos» – «de bortkomne» måtte være et navn som for den gamle nonnen bare gjaldt noen få av de mest irriterende barna.

Heldigvis var det ikke søster Gloria som dro til basureroen med bøker til den unge søppelleseren; hvis Gloria hadde valgt ut bøkene og levert dem, ville historien til Juan Diego antakelig ha endt før den begynte. Men broder Pepe satte lesning på en pide-stall; han var jesuitt fordi jesuittene hadde gjort ham til en leser og latt ham møte Jesus, ikke nødvendigvis i den rekkefølgen. Det var best ikke å spørre Pepe om det var lesning eller Jesus som hadde reddet ham, eller hvem av dem som hadde reddet ham mest.

Han var førtifem år og altfor tykk – «en kjerubaktig figur, om enn ikke et himmelsk vesen,» var slik broder Pepe beskrev seg selv.

Pepe var innbegrepet på godhet; han legemliggjorde mantraet til Den hellige Teresa av Avila: «Gud bevare oss for tåpelig fromhet og helgener med sure åsyn.» Han satte hennes hellige ytring fremst blant sine daglige bønner. Ikke rart at barna elsket ham.

Men broder Pepe hadde aldri vært på basureroen i Oaxaca. På den tiden brente de alt som var brennbart på fyllingen; det var tent bål overalt. (Bøker var nyttige å tenne opp med.) Da Pepe gikk ut av folkevognen sin, var stanken fra basureroen og varmen fra bålene akkurat slik han hadde forestilt seg helvete – han hadde bare ikke forestilt seg at det var barn som jobbet der.

Det lå noen svært gode bøker i baksetet i den lille folkevognen; gode bøker var den beste beskyttelsen mot det onde Pepe noen gang hadde holdt i hendene – du kan ikke holde troen på Jesus i hendene, i hvert fall ikke på samme måte som du kan holde gode bøker.

«Jeg ser etter leseren,» sa Pepe til arbeiderne på søppelfyllingen, både de voksne og barna. Pepenadorene, renovasjonsarbeiderne, sendte Pepe et blikk fullt av avsky for lesning. En av de voksne snakket først – en kvinne, kanskje på Pepes alder eller litt yngre, antakelig moren til en eller flere av søppelplukkerne. Hun ba Pepe om å spørre etter Juan Diego i Guerrero – i skuret til el jefe.

Broder Pepe var forvirret; kanskje han hadde misforstått henne. El jefe var søppelsjefen – han var lederen på basuroen. Var leseren sønnen til el jefe? spurte Pepe den kvinnelige arbeideren.

Flere av søppelbarna lo; så snudde de seg bort. De voksne syntes ikke det var morsomt, og kvinnen sa bare: «Ikke egentlig.» Hun pekte i retning av Guerrero, som klamret seg fast til en skråning nedenfor basuroen. Skurene i slummen var satt sammen av materialer som arbeiderne hadde funnet på fyllingen, og skuret til el jefe lå i utkanten av nabolaget – på grensen mellom Guerrero og søppelfyllingen.

Svarte røyksøyler sto høyt opp over basuroen, pilarer av mørke som strakte seg mot himmelen. Gribber sirklet over ham, men Pepe så at det var åtselsetere både over ham og på bakken; det var hunder overalt på basuroen, de lusket rundt helvetesbålene og gikk motvillig til side for mennene i lastebilene, men nesten ikke for noen andre. Hundene var et plagsomt selskap for barna, for de lette også etter søppel – om enn ikke det samme søppelet. (Hundene var ikke interessert i glass eller aluminium eller kobber.) De fleste søppelhundene var løshunder, naturligvis, og noen av dem var døden nær.

Pepe ble ikke på basuroen lenge nok til å se de døde hundene, eller hva som skjedde med dem – de ble brent, men ikke alltid før gribbene fant dem.

Pepe støtte på flere hunder nede i skråningen, i Guerrero. Disse

hundene var blitt adoptert av familiene som jobbet på basuroen og bodde i slummen. Pepe syntes hundene i Guerrero så mer velfødde ut, og de oppførte seg mer territorielt enn hundene på søppelfyllingen. De minnet mer om hundene i et hvilket som helst nabolag; de var mer nervøse og aggressive enn søppelhundene, som pleide å luske av sted på en ynkelig eller fordekt måte, men som kunne være ganske sleipe hvis reviret deres ble truet.

Du ville helst ikke bli bitt av en hund på basuroen, eller av en i Guerrero – det var Pepe ganske sikker på. Flesteparten av hundene i Guerrero kom tross alt fra fyllingen.

Broder Pepe tok med dem som ble syke på Bortkomne barn, til dr. Vargas på Røde Kors-sykehuset i Armenta y López; Vargas tok alltid imot barnehjemsbarn og søppelbarn først. Dr. Vargas hadde fortalt Pepe at den største faren for barna på basuroen var hundene og sprøytespissene – det var massevis av gamle sprøyter med brukte nåler på fyllingen. Un niño de la basura kunne lett stikke seg på en gammel nål.

«Hepatitt B eller C, stivkrampe – for ikke å snakke om alle tenkelige former for bakterielle infeksjoner,» hadde dr. Vargas sagt til Pepe.

«Og hundene på basuroen og i Guerrero kan ha rabies, antar jeg,» hadde broder Pepe sagt.

«Søppelbarna må få rabiesvaksine hvis de blir bitt av en hund,» sa Vargas. «Men søppelbarna er usedvanlig redde for sprøyter. De er redde for de gamle sprøytene, som de *bør* være redd for, men det gjør at de blir redde for å få vaksiner! Hvis hundene biter dem, er de reddere for sprøytene enn for rabies, og det er ikke bra.» Vargas var et godt menneske i Pepes øyne, selv om han var en vitenskapens mann, ikke en troende. (Pepe visste at Vargas kunne være en belastning i åndelig forstand.)

Pepe tenkte på faren for rabies da han gikk ut av folkevoggen og nærmet seg skuret til el jefe i Guerrero; armene til Pepe holdt hardt rundt de gode bøkene han hadde tatt med til søppelleseren, og han var på vakt overfor alle hundene som bjeffet og så uvennlige ut. «¡Hola!» ropte den lubne jesuitten til nettingdøren til skuret. «Jeg har med bøker til Juan Diego, leseren – gode

bøker!» ropte broder Pepe. Han trådte tilbake fra nettingdøren da han hørte sint knurring fra skuret til el jefe.

Den kvinnelige arbeideren på basureroen hadde sagt noe om søppelsjefen – selveste el jefe. Hun hadde omtalt ham ved navn. «Det er lett å kjenne igjen Rivera,» hadde hun sagt til Pepe. «Det er ham med den skumleste hunden.»

Men broder Pepe så ikke hunden som knurret så sint bak nettingdøren til skuret. Han gikk et skritt til bort fra døren som plutselig fløy opp, og det var ikke Rivera eller noen som kunne minne om en sjef for fyllingen, som sto der; den lille, men skulende personen i døråpningen til skuret til el jefe var ikke Juan Diego heller, men en mørkøyd liten jente som så vill ut – lille-søsteren til leseren, Lupe, som var tretten. Språket til Lupe var uforståelig – det som kom ut av munnen hennes, hørtes ikke engang ut som spansk. Bare Juan Diego forsto henne; han var oversetter for søsteren, tolken hennes. Og den rare talen til Lupe var ikke det mest mystiske ved henne; den lille jenta var tankeleser. Lupe visste hva du tenkte – og iblant visste hun enda mer om deg.

«Det er en kar med en haug med bøker!» ropte Lupe inn i skuret og fremkalte en kakofoni av bjeffing fra den protesterende, men usette hunden. «Han er jesuitt og lærer – en av de hjelpsomme typene på Bortkomne barn.» Lupe stanset mens hun leste tankene til broder Pepe, som var lettere forvirret; Pepe hadde ikke forstått et ord av det hun sa. «Han tror jeg er tilbakestående. Han er redd for at barnehjemmet ikke vil ta imot meg – jesuittene ville anta at jeg er *umulig* å oppdra!» ropte Lupe til Juan Diego.

«Hun er *ikke* tilbakestående!» ropte gutten fra et sted inne i skuret. «Hun forstår alt!»

«Jeg antar at det er broren din jeg ser etter?» spurte jesuitten den lille jenta. Pepe smilte til henne, og hun nikket; Lupe så at han svettet av den umenneskelige anstrengelsen det var å holde alle bøkene.

«Jesuitten er hyggelig – han er bare litt overvektig,» ropte jenta til Juan Diego. Hun gikk inn i skuret igjen og holdt opp døren for broder Pepe, som gikk vaksomt inn; han kikket overalt etter den knurrende, men usynlige hunden.

Gutten, selve søppelleseren, var ikke stort mer synlig. Bokhyllene som omga ham, var bedre bygd enn de fleste, i likhet med selve skuret – el jefes fortjeneste, tippet Pepe. Den unge leseren så ikke ut til å ha ferdigheter som snekker. Juan Diego hadde noe drømmende ved seg, slik mange unge, men alvorlige lesere har; gutten liknet veldig på søsteren sin også, og begge minnet Pepe om noen. Der og da kom ikke den svettende jesuitten på hvem denne *noen* var.

«Vi likner på moren vår begge to,» sa Lupe, for hun visste hva gjesten tenkte. Juan Diego, som lå på en nedslitt sofa med en åpen bok på brystet, oversatte ikke for Lupe denne gangen; den unge leseren valgte å la jesuittlæreren være uvitende om hva den klarsynte søsteren hadde sagt.

«Hva leser du?» spurte broder Pepe gutten.

«Lokalhistorie – kirkehistorie, kan du kanskje kalle det,» sa Juan Diego.

«Den er kjedelig,» sa Lupe.

«Lupe sier at den er kjedelig – den er kanskje *litt* kjedelig,» samtykket gutten.

«Leser Lupe også?» spurte broder Pepe. Det lå en finerplate perfekt støttet opp av to oransje kasser – et provisorisk bord, men et temmelig solid et – ved siden av sofaen. Pepe la det tunge lasset med bøker der.

«Jeg leser høyt for henne – alt mulig,» sa Juan Diego til læreren. Gutten holdt opp boken han leste. «Den handler om hvordan dere kom på tredje plass – dere jesuitter,» forklarte Juan Diego. «Både augustinerne og dominikanerne kom til Oaxaca før jesuittene – dere kom hit som nummer tre. Kanskje det er derfor det ikke er så mange jesuitter i Oaxaca,» fortsatte gutten. (Dette hørtes overraskende velkjent ut for broder Pepe.)

«Og jomfru Maria overskygger Vår frue av Guadalupe – Guadalupe blir lurt av både Maria og Vår frue av ensomheten,» begynte Lupe å bable uforståelig. «La Virgen de la Soledad er en stor lokal helt i Oaxaca – Ensomhetens jomfru og den tåpelige burrohistorien hennes! Guadalupe blir lurt av Nuestra Señora de la Soledad også. Jeg er fan av Guadalupe!» sa Lupe og pekte på seg selv; hun virket opprørt over dette.

Broder Pepe så på Juan Diego, som virket lei av krigingen mellom jomfruene, men han oversatte alt sammen likevel.

«Jeg kjenner til den boken!» ropte Pepe.

«Vel, det overrasker meg ikke – det er en av *deres* bøker,» sa Juan Diego; han rakte Pepe boken han leste. Den gamle boken stinket akkurat som basureroen, og noen av sidene så svidde ut. Det var et av de akademiske verkene – katolske studier av den typen nesten ingen leser. Boken stammet fra jesuittenes eget bibliotek i det forhenværende klosteret, som nå var Hjem for bortkomne barn. Mange av de gamle og uleselige bøkene var blitt sendt på søppelfyllingen da klosteret ble ombygd for å huse foreldreløse barn, og for å skaffe mer hylleplass til jesuittskolen.

Det var utvilsomt pater Alfonso eller pater Octavio som hadde bestemt hvilke bøker som skulle sendes på basureroen, og hvilke som var verdt å ta vare på. De to gamle prestene hadde nok ikke likt historien om jesuittene som kom på tredje plass, tenkte Pepe; dessuten var boken antakelig skrevet av en augustiner eller en dominikaner – ikke av en jesuitt – og bare det i seg selv kunne ha dømt boken til helvetesbålene på basureroen. (Jesuittene prioriterter riktignok utdanning, men ingen har sagt at de ikke hadde konkurransementalitet.)

«Jeg tok med noen bøker til deg som er mer *leselige*,» sa Pepe til Juan Diego. «Noen romaner, gode historier – fiksjon, altså,» sa læreren oppmuntrende.

«Jeg vet ikke hva jeg synes om *fiksjon*,» sa tretten år gamle Lupe mistenksomt. «Ikke alle fortellinger er så gode som folk vil ha det til.»

«Ikke begynn nå igjen,» sa Juan Diego til henne. «Den hundehistorien var bare for voksen for deg.»

«*Hvilken* hundehistorie?» spurte broder Pepe.

«Ikke spør,» sa gutten, men det var for sent; Lupe gravde allerede rundt, rotet gjennom bøkene i hyllene – overalt var det bøker de hadde reddet fra bålene.

«Den russiske fyren,» sa den intense jenta.

«Sa hun 'russisk' – du leser vel ikke *russisk*?» sa Pepe til Juan Diego.

«Nei da – hun mener forfatteren. Forfatteren er en russer,» forklarte gutten.

«Hvordan forstår du henne?» spurte Pepe. «Noen ganger er jeg usikker på om det er spansk hun snakker –»

«Selvfølgelig er det spansk!» ropte jenta; hun hadde funnet boken som hadde fått henne til å tvile på fortellinger, på *fiksjon*. Hun rakte boken til broder Pepe.

«Språket til Lupe er bare litt annerledes,» sa Juan Diego. «Jeg forstår det.»

«Å, *den* russeren,» sa Pepe. Boken var en novellesamling av Tsjekhov, *Damen med hunden (noveller i utvalg)*.

«Den handler ikke om hunden i det hele tatt,» klaget Lupe. «Den handler om folk som har sex uten å være gift med hverandre.»

Juan Diego oversatte naturligvis dette. «Det eneste hun bryr seg om, er hunder,» sa gutten til Pepe. «Jeg sa at novellen var for voksen for henne.»

Pepe hadde problemer med å huske «Damen med hunden»; naturligvis husket han ikke hunden i det hele tatt. Det var en novelle om et utenomekteskapelig forhold – det var det eneste han husket. «Jeg lurer på om ikke dere er for unge for den, begge to,» sa jesuittlæreren og lo beklemt.

Det var da det gikk opp for Pepe at det var en engelsk oversettelse av novellesamlingen til Tsjekhov, en amerikansk utgave; den var utgitt på 1940-tallet. «Men denne er på *engelsk*!» utbrøt Pepe høylytt. «Forstår du engelsk?» spurte han den ville jenta. «Kan du lese engelsk også?» sa jesuitten til søppelleseren. Både gutten og lillesøsteren hans trakk på skuldrene. Hvor har jeg sett det skuldertrekket før? tenkte Pepe for seg selv.

«Vi har det fra moren vår,» svarte Lupe, men Pepe forsto henne ikke.

«Hva er det med moren vår?» spurte Juan Diego søsteren sin.

«Han tenkte på hvordan vi trekker på skuldrene,» sa Lupe.

«Du har lært deg å lese engelsk på egen hånd også,» sa Pepe langsomt til gutten; han fikk plutselig frysninger av jenta, uten noen bestemt grunn.

«Engelsk er bare litt annerledes – jeg forstår det,» sa gutten til

ham, som om han fremdeles snakket om å forstå det merkelige språket til søsteren.

Pepe tenkte i en rasende fart. Dette var barn med spesielle evner – gutten kunne lese hva som helst; kanskje det ikke fantes noe han ikke kunne forstå. Og den lille jenta – vel, hun var annerledes. Det ville bli en utfordring å få henne til å snakke normalt. Men var ikke disse søppelbarna nettopp den slags *begavede* elever som jesuittskolen var på utkikk etter? Og hadde ikke den kvinnelige arbeideren på basureroen sagt at Rivera, el jefe, «ikke egentlig» var faren til den unge leseren? Hvem *var* faren deres, og hvor var han? Og det var ingen spor etter noen mor – ikke i dette uflidde skuret, tenkte Pepe. Snekkerarbeidet var OK, men alt annet var bare kaos.

«Si til ham at vi ikke er Bortkomne barn – han fant oss jo, ikke sant?» sa Lupe plutselig til den begavede broren. «Si til ham at vi ikke er barnehjemmateriale. Jeg trenger ikke å snakke normalt – du forstår meg utmerket,» sa jenta til Juan Diego. «Si til ham at vi har en mor – antakelig kjenner han henne!» ropte Lupe. «Si til ham at Rivera er *som* en far, bare enda bedre. Si til ham at el jefe er *bedre* enn en hvilken som helst far!»

«Ta det med ro, Lupe!» sa Juan Diego. «Jeg kan ikke fortelle ham noe som helst hvis du ikke snakker litt saktere.» Det var ganske mye å fortelle broder Pepe, først det faktum at han antakelig kjente moren til barna – hun jobbet om kveldene i Zaragoza Street, men hun jobbet for jesuittene også; hun var hovedvaske-damen deres.

At moren til søppelbarna jobbet om kveldene i Zaragoza Street, betydde antakelig at hun var prostituert, og broder Pepe *kjente* henne faktisk. Esperanza var den beste vaskedamen jesuittene hadde – det var ingen tvil om hvor barnas mørke øyne og ubekymrede skuldertrekk *kom fra*, selv om opprinnelsen til guttens leseferdigheter var uklar.

Talende nok brukte ikke gutten frasen *ikke egentlig* da han snakket om Rivera, el jefe, som en potensiell far. Slik Juan Diego formulerte det, var søppelsjefen «antakelig ikke» faren hans, men Rivera *kunne være* faren til gutten – det var et «kanskje» involvert; det var slik Juan Diego uttrykte det. Når det gjaldt Lupe, var

el jefe «definitivt ikke» faren hennes. Lupes inntrykk var at hun hadde *mange* fedre, «for mange til å ramse opp», men gutten gikk ganske raskt forbi denne biologiske umuligheten. Han sa bare at Rivera og moren deres «ikke lenger var sammen på den måten» da Esperanza ble gravid med Lupe.

Det var en ganske omfangsrik, men rolig form for historiefortelling – hvordan søppelleseren presenterte sitt eget og Lupes inntrykk av søppelsjefen «*som en far, bare bedre*», og hvordan barna oppfattet at de hadde et hjem. Juan Diego gjentok Lupes ord om at de ikke var «barnehjemmateriale». Juan Diego pyntet litt på det og formulerte det slik: «Vi er verken nåværende eller fremtidige Bortkomne barn. Vi har et hjem her i Guerrero. Vi har *jobb* på basureroen!»

Men for broder Pepe reiste dette et spørsmål om hvorfor barna ikke jobbet på basureroen sammen med resten av pepenadorene. Hvorfor var ikke Lupe og Juan Diego der ute og *plukket søppel* sammen med de andre søppelbarna? Ble de behandlet bedre eller verre enn barna til de andre familiene som jobbet på basureroen og bodde i Guerrero?

«Bedre og verre,» sa Juan Diego til jesuittlæreren uten å nøle. Broder Pepe husket avskyen for lesning som de *andre* søppelbarna ga uttrykk for, og gudene måtte vite hva de andre små renovasjonsarbeiderne mente om den ville, uforståelige jenta som ga Pepe frysninger.

«Rivera lar oss ikke forlate skuret uten at han er med oss,» forklarte Lupe. Juan Diego nøyde seg ikke med å oversette for henne; han utdypet dette punktet.

Rivera *beskyttet* dem virkelig, sa gutten til Pepe. El jefe var både *som en far* og *bedre* enn en far fordi han både forsørget søppelbarna og passet på dem. «Og han slår oss ikke engang,» avbrøt Lupe; pliktoppfyllende oversatte Juan Diego dette også.

«Jeg forstår,» sa broder Pepe. Men han hadde bare så vidt begynt å forstå situasjonen til disse barna: Den var ganske riktig bedre enn situasjonen til mange av barna som sorterte søppelet de jobbet seg gjennom på basureroen. Men samtidig hadde de det verre også – fordi de andre søppelplukkerne og familiene deres i Guerrero var ergerlige på Lupe og Juan Diego. Disse to barna

sto kanskje under Riveras beskyttelse (som var grunnen til at de andre var ergerlige på dem), men el jefe var *ikke egentlig* faren deres. Og moren, som jobbet i Zaragoza Street om kveldene, var prostituert og *bodde* ikke i Guerrero.

Det finnes et hierarki overalt, tenkte broder Pepe trist for seg selv.

«Hva er et hierarki?» spurte Lupe broren sin. (Nå begynte Pepe å innse at jenta kunne lese tankene hans.)

«Et hierarki er når de *andre* niños de la basura føler at de er bedre enn oss,» sa Juan Diego til Lupe.

«Nettopp,» sa Pepe litt nervøst. Her var han kommet for å treffe søppelleseren, den sagnomsuste gutten fra Guerrero, for å gi ham gode bøker, slik en god lærer ville gjøre – men så oppdaget han at han selv, Pepe, jesuitten, var den som hadde mye å lære.

Det var da den evig klagende, men usette hunden kom til syne, hvis det da virkelig var en hund. Den snømusaktige lille skapningen krøp frem fra under sofaen – den minner mer om en gnager enn en hund, tenkte Pepe først.

«Han heter Skittenhvit – han er en hund, ikke en rotte!» sa Lupe indignert til broder Pepe.

Juan Diego forklarte det, men han la til: «Skittenhvit er en fæl, liten feiging – og utakknemlig også.»

«Jeg reddet ham fra døden!» ropte Lupe. Selv mens den magre, dukknakkede hunden lusket mot de utstrakte armene til jenta, flekket han ufrivillig de spisse tennene mot henne.

«Han burde hete Reddet fra døden, ikke Skittenhvit,» sa Juan Diego og lo. «Da hun fant ham, hadde han satt fast hodet i en melkekartong.»

«Han er en valp. Han var skrubbsulten,» protesterte Lupe.

«Skittenhvit er fremdeles skrubbsulten,» sa Juan Diego.

«Slutt,» sa søsteren til ham; valpen skalv i armene hennes.

Pepe prøvde å fortrenge tankene, men det var vanskeligere enn han hadde forestilt seg; han bestemte seg for at det var bedre å gå, selv uten noen forklaring, i stedet for å la den klarsynte jenta lese tankene hans. Pepe ville ikke at en uskyldig trettenåring skulle vite hva han tenkte.

Jesuittlæreren startet folkevognen; han så ikke noe til Rivera

eller den «skumleste hunden» til el jefe idet han kjørte bort fra Guerrero. Søylen av svart røyk fra basureroen steg opp på alle kanter, i likhet med den godhjertede jesuittens mørkeste tanker.

Pater Alfonso og pater Octavio betraktet moren til søppelbarna – Esperanza, den prostituerte – som «den falne». Ifølge de to gamle prestene var det ingen falne sjeler som hadde falt lenger enn de prostituerte; ingen av menneskeslektens miserable vesener var mer fortapt enn disse ulykksalige kvinnene. At Esperanza var vaskehjelp hos jesuittene, var angivelig et hellig forsøk på å *redde* henne.

Men trengte ikke disse søppelbarna å bli reddet også? tenkte Pepe. Er ikke los niños de la basura blant «de falne», eller i fare for å falle i *fremtiden*? Eller falle *ytterligere*?

Da denne gutten fra Guerrero var voksen og klaget til legen sin over betablokkerne, burde han ha hatt broder Pepe ved sin side; Pepe kunne ha bekreftet både barndomsminnene til Juan Diego og de villeste drømmene hans. Selv *marerittene* til denne søppelleseren var verdt å ta vare på, visste broder Pepe.

Da søppelbarna var i begynnelsen av tenårene, var ikke den hyppigst tilbakevendende drømmen til Juan Diego et mareritt. Gutten drømte ofte om å fly – vel, ikke helt. Det var en klossete og særegen form for aktivitet i luften som hadde lite med «flyging» å gjøre. Drømmen var alltid den samme: Folk i en folkemengde kikket opp; de så at Juan Diego gikk på himmelen. Nedenfra – altså fra bakken – så det ut som om gutten gikk forsiktig av sted opp ned over himmelen. (Det så også ut som om han telte for seg selv.)

Det var ikke noe spontant ved bevegelsene til Juan Diego over himmelen – han fløy ikke fritt slik en fugl flyr; han hadde ikke den kraftige, strake fremdriften til et fly. Men i den stadig tilbakevendende drømmen visste Juan Diego at han var der han hørte hjemme. Fra dette perspektivet opp ned i himmelen så han de engstelige ansiktene som kikket opp fra folkemengden.

Når han beskrev drømmen for Lupe, pleide han å legge til for sin underlige søster: «Det kommer et tidspunkt i livet da du må slippe taket med hendene – med *begge* hender.» Dette var

naturligvis ubegripelig for en trettenåring – selv for en *normal* trettenåring. Svaret til Lupe var uforståelig selv for Juan Diego.

En gang han spurte hva hun trodde om denne drømmen der han gikk opp ned i himmelen, svarte Lupe på sin typisk mystiske måte, men Juan Diego forsto i det minste hva hun sa.

«Drømmen handler om fremtiden,» sa den lille jenta.

«Fremtiden til *hvem?*» spurte Juan Diego.

«Ikke din, håper jeg,» svarte søsteren enda mer mystisk.

«Men jeg *elsker* den drømmen!» sa gutten.

«Det er en dødsdrøm,» var alt Lupe ville si om saken.

Men nå, i voksen alder, hadde han mistet barndomsdrømmen om å gå i himmelen etter at han begynte å ta betablokkere, og Juan Diego fikk ikke gjenoppleve marerittet om den morgenen for lenge siden da han ble krøpling i Guerrero. Søppelleseren savnet det marerittet.

Han hadde klaget til legen sin. «Betablokkerne blokkerer *minnene* mine!» ropte Juan Diego. «De stjeler *barndommen* min – de *røver* drømmene mine!» For legen betydde hysteriet bare at Juan Diego savnet adrenalinkicket. (Betablokkere slår faktisk ut adrenalinet ditt.)

Legen hans, en likefrem kvinne ved navn Rosemary Stein, hadde vært en nær venn av Juan Diego i tjue år; hun var vant til det hun betraktet som hysteriske overdrivelser fra hans side.

Dr. Stein visste meget godt hvorfor hun hadde foreskrevet betablokkere til Juan Diego; den gode vennen hennes sto i fare for å få hjerteinfarkt. Blodtrykket var svært høyt (170 over 100), og han var ganske sikker på at moren og en av de mulige fedrene hans hadde dødd av hjerteinfarkt – han var sikker på at moren hadde det, og i ung alder. Juan Diego hadde ikke underskudd på adrenalin – kamp- og flukthormonet som frigjøres på grunn av stress, frykt, ulykker, sceneskrekke og under et hjerteinfarkt. Adrenalinet kanaliserer også blodet bort fra magen og tarmene – blodet går til musklene for at du skal kunne løpe. (Kanskje en søppelleaser trenger mer adrenalin enn folk flest.)

Betablokkere forhindrer ikke hjerteinfarkt i seg selv, hadde dr. Stein forklart Juan Diego, men de blokkerer adrenalinreseptorene i kroppen, og beskytter således hjertet mot den potensielt

ødeleggende virkningen av adrenalinet som blir frigjort under et hjerteinfarkt.

«Hvor *er* de hersens adrenalinreseptorene mine?» hadde Juan Diego spurt dr. Stein. («Dr. *Rosemary*,» kalte han henne – bare for å erte henne.)

«I lunger, blodkar, hjertet – nesten overalt,» hadde hun svart. «Adrenalinet får hjertet ditt til å slå raskere. Det blir tungt å puste, håret reiser seg på armene, pupillene utvider seg, blodkarene trekker seg sammen – ikke bra hvis du får hjerteinfarkt.»

«Hva kan være *bra* hvis jeg får hjerteinfarkt?» hadde Juan Diego spurt henne. (Søppelbarn er utholdende – de er temmelig sta.)

«Et rolig, avslappet hjerte – et som slår langsomt, ikke raskere og raskere,» sa dr. Stein. «En person som tar betablokkere, har langsom puls; den stiger ikke samme hva du gjør.»

Å senke blodtrykket hadde sine konsekvenser; en person på betablokkere bør vokte seg for å drikke for mye alkohol, for det får blodtrykket til å stige, men Juan Diego drakk ikke mye. (OK, greit, han drakk øl, men *bare* øl – og ikke så mye, syntes han selv.) Og betablokkere reduserer blodsirkulasjonen til ekstremitetene; hendene og føttene føles kalde. Men Juan Diego klaget ikke på denne bivirkningen – han hadde til og med spøkt overfor sin venn Rosemary om at det å føle kulde var en luksus for en gutt fra Oaxaca.

Noen pasienter på betablokkere klager over at de blir slappe, både i form av utmattelse og en redusert toleranse for fysisk trening, men hvorfor skulle en i hans alder – Juan Diego var nå femtifire – bry seg om det? Han hadde vært krøpling siden han var fjorten; å *halte* var treningen hans. Han hadde førti år med tilstrekkelig halting bak seg. Juan Diego ville ikke ha mer *trening*!

Han skulle imidlertid ønske at han følte seg mer levende, ikke så «redusert» – det var ordet han brukte for å beskrive hvordan han opplevde virkningen av betablokkerne når han snakket med sin venn Rosemary om manglende sexlyst. (Juan Diego sa ikke at han var impotent; selv overfor legen var ordet «redusert» det han innledet og avsluttet samtalen med.)

«Jeg visste ikke at du hadde et seksuelt forhold,» sa dr. Stein til ham; faktisk visste hun meget godt at han *ikke* hadde det.

«Min kjære dr. Rosemary,» sa Juan Diego. «Hvis jeg hadde hatt et seksuelt forhold, tror jeg at jeg ville ha følt meg redusert.»

Hun hadde gitt ham resept på Viagra – seks piller i måneden, 100 mg – og bedt ham om å eksperimentere.

«Ikke vent til du møter noen,» sa Rosemary.

Han hadde ikke ventet; han hadde ikke møtt noen, men han hadde eksperimentert. Dr. Stein hadde gitt ham en ny resept hver måned. «Kanskje en halv pille er tilstrekkelig,» sa Juan Diego til henne etter *eksperimentene*. Han tok vare på de ekstra pillene. Han hadde ikke klaget på noen av Viagraens bivirkninger. Pillene ga ham ereksjon; han kunne få utløsning. Hvorfor skulle han bry seg om en tett nese?

En annen bivirkning av betablokkere er søvnløshet, men for Juan Diego var det ikke noe nytt eller spesielt opprørende ved det; å ligge våken i mørket med demonene sine hadde alltid en nesten beroligende virkning på ham. Mange av demonene til Juan Diego hadde vært følgesvenner i barndommen – han var så vant til dem at de var like velkjente som venner.

En overdose betablokkere kan forårsake svimmelhet og besvimesesanfall, men Juan Diego var ikke redd for å bli svimmel eller besvime. «Vi krøplinger vet hvordan vi skal falle – det er ikke noe vi bryr oss om,» sa han til dr. Stein.

Likevel var han mer plaget av de usammenhengende drømmene enn av potensproblemene; Juan Diego hevdet at både minnene og drømmene manglet en sporbar kronologi. Han hatet betablokkerne fordi de ved å avbryte drømmene hadde avskåret ham fra barndommen, og barndommen var viktigere for ham enn barndom så ut til å være for andre voksne – for de fleste andre voksne, tenkte Juan Diego. Barndommen hans og personene han hadde møtt der – de som hadde forandret livet hans, eller som hadde vært vitne til det som skjedde med ham i den viktige perioden – var det Juan Diego hadde i stedet for religion.

Selv om dr. Rosemary var en nær venn, visste hun ikke alt om Juan Diego; hun visste svært lite om barndommen til vennen sin. Det kom antakelig helt uventet på dr. Stein da Juan Diego snakket til henne i en usedvanlig skarp tone, tilsynelatende om betablokkerne. «Tro meg, Rosemary, hvis betablokkerne hadde fratatt meg

religionen min, ville jeg ikke ha klaget over *det*! Tvert imot, jeg ville bedt deg om å foreskrive betablokkere til *alle*!»

Dette føyde seg inn i rekken av den lidenskapelige vennens hysteriske overdrivelser, tenkte dr. Stein. Tross alt hadde han brent seg på hendene idet han reddet bøker fra å bli brent – selv bøker om katolsk historie. Men Rosemary Stein kjente bare til noen få detaljer fra Juan Diegos liv som søppelbarn; hun visste mer om vennen sin i voksen alder. Hun kjente egentlig ikke gutten fra Guerrero.